

Ποδυζένη

Κοίταξε μπροστά της. Μέσα στη νύχτα διέκρινε σκιές σιωπηλές, φευγαλέες. Στα χέρια της κρατούσε σφιχτά ένα σάκο, σαν να κρατιόταν η ζωή της από το περιεχόμενο. Είχε βάλει τέσσερις αλλαξιές, τις ταυτότητες των παιδιών, λίγα ρούχα για τις πρώτες μέρες, δύο πετσέτες και φάρμακα για τα παιδιά. Στην τσάντα της έβαλε τα συμβόλαια του σπιτιού. Φορούσε ένα πανωφόρι με φαρδύ γιακά, για να σκεπάζει το λαιμό της, μήπως κι αρρωστήσει. Τα παιδιά, γαντζωμένα πάνω της, θαρρείς και μετρούσαν τα αβέβια βήματά της. Ανέβηκε τη ράμπα του σαπιοκάραβου, χωρίς να καταλαβαίνει πού πάει. Η νύχτα ήταν βαθιά. Η σιωπή έμοιαζε να την αρπάζει στα χέρια της. Βρήκε μια εσοχή να στηρίξει την πλάτη της κι έψαξε να βρει τα κεφάλια των παιδιών. Ο Χρήστος, η Μαίρη, ο Γιώργος. Ανάσανε με ανακούφιση· ήταν κοντά της, σφιχτά δεμένα με το πεπρωμένο. Θυμήθηκε τη χθεσινή μέρα. Της έφεραν τα διαβατήρια των παιδιών. Έδωσε το τελευταίο χρυσαφικό που της έμεινε· τη βέρα της με το δαχτυλίδι του γάμου της, που φορούσε δεκαπέντε χρόνια. Οι Βούλγαροι δεν της είχαν αφήσει τίποτε. Τέσσερα χρόνια τώρα βασανιζόταν να πληρώσει, να ταΐσει, να κρατήσει όση αξιοπρέπεια της απέμεινε. Ο Παναγιώτης είχε κλειστεί με τον παππού Χρήστο στη Θεσσαλονίκη. Είχαν πάει για καπνά, όταν τους έστειλε η GLEN. Τους βρήκε ο πόλεμος. Χωρίστηκε η Θράκη από τη Μακεδονία. Από δω οι Βούλγαροι κι από κει οι Γερμανοί. Η επικοινωνία περιορίστηκε στο ελάχιστο. Το σπίτι στην Καβάλα έπρεπε να διατηρηθεί και τα παιδιά είχαν ανάγκες.

Φόρεσε και ξαναφόρεσε τα ίδια και τα ίδια ρούχα. Διόρθωσε άλλα και έκοψε πολλά. Τα παιδιά να μη στερηθούν.

Μια νύχτα, έψαχναν οι Βούλγαροι για κάποιον. Χτύπησαν την πόρτα με τους υποκόπανους. Φοβήθηκαν όλοι. Κατέβηκε να δει ποιος είναι. Την έσπρωξαν και όρμησαν σαν αγρίμια στα δωμάτια του σπιτιού. Η Μαίρη έτρεξε γρήγορα στο δωμάτιο των αγοριών, που αγκαλιασμένα περίμεναν την ώρα που θ' αντιμετώπιζαν το θεριό. Θυμήθηκε ότι πριν λίγες μέρες θρήνησαν μια κοπελίτσα που βρήκαν μισοπεθαμένη στο υδραγωγείο. Τη βίασαν, δεν άντεξε το κακό και πέθανε. Το μυαλό της Πολυξένης έσπασε στην ιδέα. Έτρεξε γρήγορα κοντά στα παιδιά και μπήκε μπροστά τους. Έμοιαζε με τη λέαινα που ετοιμάζεται για το μεγάλο αγώνα.

Ευτυχώς έφυγαν χωρίς να τους πειράξουν. Ανάσανε βαθιά μόνο στην ιδέα του τι μπορούσε να είχε συμβεί. Γυρνώντας στο δωμάτιο, η Μαίρη δε βρήκε το ρολόι με τα μπριγιάν, που της χάρισε ο μπαμπάς, όταν μπήκε στο Γυμνάσιο. Τα ματάκια του παιδιού δάκρυσαν, κι όλη νύχτα άκουγε το πικρό της κλάμα. Μα γι' αυτήν ήταν ανακούφιση. Το ρολόι θα ξαναγίνει, τα παιδιά όμως, όχι...

Τα έψαξε πάλι, άγγιξε τα πρόσωπά τους και τα έσφιξε κοντά της. Περνούσαν δίπλα της κι άλλοι, κι άλλοι, σιωπηρά φαντάσματα, καθένα με τον πόνο του, με την αγωνία του για το αύριο.

Το σαπιοκάραβο πληρώθηκε αδρά. Ήταν τα τελευταία χρήματα που της απόμειναν. Κάποιος την έσπρωξε και προχώρησε μπροστά. Βρήκε έναν πάγκο και στριμώχθηκαν με τα παιδιά κοντά στους άλλους. Ένωσαν το καράβι να κινείται. Είδε τους ναύτες να τραβούν τα σχοινιά και να λύνουν τους κάβους. Δόξα τω Θεώ, ψιθύρισε. Είδε τα παιδιά να κάνουν το σταυρό τους.

Είχε δώσει στο πλήρωμα τον μπόγο με τα βιβλία των παιδιών να τα φυλάγουν. Θα μπορούσαν μ' αυτά να διαβάσουν, πριν συνεχίσουν το σχολείο στη Θεσσαλονίκη. Τις σκέψεις της διέκοψαν κάτι βαριά πατήματα, κάτι φωνές υπόκωφες. Είδε τους ναύτες σαν αϊλουρους να πετάγονται μπροστά στη σκάλα.

Οι Βούλγαροι, οι Βούλγαροι!

Διέκρινε τις συλλαβές μία-μία και κόπηκε η φωνή της. Έκλεισε τα μάτια της και σταμάτησαν όλα φανάρια και πρόσωπα φωτισμένα στου κακού το όνειρο. Ο καπετάνιος, ένας χοντρός μα γρήγορος αρχοντάνθρωπος, τους μίλησε στη γλώσσα τους. Έβγαλε ένα πάκο χρήματα, ένα βαρελάκι με κρασί και τους έδειξε τους μπόγους. Πήραν μερικούς και όπως ήταν, τους πέταξαν στη θάλασσα. Η φωνή του ενός, σαρκαστική, διέταξε κάτι. Γύρισαν κι έφυγαν με γρήγορα βήματα.

Ποτέ στη ζωή της δεν ξέχασε το θόρυβο που έκαναν οι ζωηρές μπότες τους πάνω στα ξύλινα σκαλοπάτια του πλοίου. Ο εφιάλτης γύριζε και ξαναγύριζε πολλές φορές στο μυαλό της για πολλά-πολλά χρόνια.

Μέσα στους πεταμένους σάκους διαπίστωσε αργότερα ότι ήταν κι ο δικός της. Σήμερα έμοιαζε με τη μεγαλύτερη καταστροφή· ήταν το δέσιμο με τη ζωή, που ακολουθούσε το δρόμο της. Σκέφτηκε ξανά τις ελπίδες της. Δεν μπορούσε να το βάλει κάτω και ν' αρχίσει τις μεμψιμοιρίες· η ζωή προχωρούσε. Άφησε πίσω της πολλά: το σπίτι που αγαπούσε, τις καθημερινότητες, τις αναμνήσεις της, την όμορφη και ξένοιαστη ζεστή φωλιά της. Η απόφαση ήταν δική της· να φύγει, να φύγει από το μαρτύριο της αγωνίας. Ο ξεριζωμός ήταν μες στο πετσί της. Μικρή έφυγε από τον τόπο που γεννήθηκε, την Πάνορμο¹. Δε θυμόταν πολλά. Μόνο το θρήνο των γυναικών, όταν πέθανε η μάνα της. Το σπίτι της γεμάτο κόσμο μες στα μαύρα. Τότε η μόνη συντροφιά της ήταν το μαντολίνο που της είχε χαρίσει ο πατέρας της στα γενέθλιά της. Μ' αυτό έκλαψε, μ' αυτό ξαναγεννήθηκε, μ' αυτό έσβηνε τα δάκρυά της και τραγούδησε τον πόνο που της έκαιγε την παιδική της καρδιά. Σ' ένα χρόνο είχε ακολουθήσει κι ο πατέρας της από τη στεναχώρια του. Ακολούθησαν τα χρόνια του ξεριζωμού. Κι ο αδερφός της μάνας της τα πήρε τέσσερα παιδιά και τα εγκατέστησε στην Ξάνθη. Εκεί πέρασε τα πιο όμορφα χρόνια της ζωής της.

1. Πάνορμος: πόλη της Τουρκίας απέναντι από την Κωνσταντινούπολη.

Είχε τη χαρά στα χείλια της. Της έλειπε όμως η μητρική στοργή, κι αυτό το έκανε ζωή και πρόσφερε απλόχερα ό,τι έκρυβε μέσα της στα παιδιά της. Μόνη έμαθε να ράβει, να πλέκει, να κεντάει. Το νοικοκυριό ήταν στο πετσί της.

Τότε το σχολείο ήταν για τους άντρες. Οι γυναίκες δε χρειάζονταν παρά μόνο τ' απαραίτητα: διάβασμα, γράψιμο, μουσική και νοικοκυριό. Όλα αυτά τ' αποτύπωσε. Όταν έφτασε ο καιρός —τότε δε γνώριζαν ακόμη εφηβείες και τέτοια—, όλη η αγάπη που έκρυβε μέσα της δόθηκε με ένταση και φλόγα σ' έναν άνθρωπο, που της χάρισε αυτά τα τρία παιδιά. Για κείνους τους καιρούς τόλμησε κάτι που δεν τολμούσε άλλη γυναίκα: έμεινε έγκυος πριν το γάμο. Και το κράτησε χωρίς να ρωτήσει τις συνέπειες. Ο θείος Χρήστος, άνθρωπος του κόσμου, ευγενής, ξεχώριζε για τις ευαισθησίες του και την ιδιαίτερη αγάπη που έτρεφε για τα παιδιά, βοήθησε πολύ με τις συμβουλές του και τη λεπτότητα που χειρίστηκε το θέμα. Άλλωστε τη βοήθησε και οικονομικά παρέχοντάς της ό,τι χρειαζόταν, και σε ζητήματα που η ίδια δεν ήταν δυνατό να γνωρίζει.

Το σπίτι στην Καβάλα ήταν δικό του δημιούργημα. Το είχε αγοράσει νωρίτερα και μέσα εκεί στέγασε την ευτυχία τους. Όταν παντρεύτηκε, της το έδωσε προίκα.

Ευτυχώς, η οικογένεια του Παναγιώτη ήταν από τις πιο καλές και πιο πλούσιες της Ξάνθης. Την αγκάλιασαν, τη δέχτηκαν με αγάπη, με τη ζεστασιά και τη θαλπωρή που της έλειπε τόσα χρόνια. Δόθηκε μ' όλη της την ψυχή σ' έναν άνθρωπο που πολλές φορές την πρόδωσε, μα το δέσιμό της μαζί του ήταν η ήρεμη, κατασταλαγμένη αγάπη. Ζητούσε να την κάνει κλειδί στη ζωή, το απέραντο κι απρόσμενο πεδίο.

Μάθαινε από ξένους και γνωστούς τα γλέντια του στη Θεσσαλονίκη. Έσπαζαν τα πιάτα και πλήρωναν με λίρες. Ένωθε υπερηφάνεια, και όχι λύπη. Αυτή ήταν η Πολυξένη.

Κι όταν γύριζε ο καλός της, του έβγαζε τη φορεσιά, τον χάιδευε, τον κανάκευε και τον έκλεινε στην αγκαλιά της, σαν μικρό παιδί, τον φιλούσε στα μάτια κι έπαιρνε ζωή απ' τη βαριά αναπνοή του.

Ποτέ δεν του μίλησε, ποτέ δεν του έφερε αντίρρηση. Ήξερε πότε και πώς θα του ζητούσε κάτι. Κι εκείνος, σαν κύριος του σπιτιού, της όριζε τα πλαίσια της ζωής της.

Ήταν ευτυχισμένη. Το σπίτι της γέμιζε από τα τιτιβίσματα των παιδιών. Τα χρήματα ποτέ δε στέρευαν. Η γυναίκα έβαζε μπουγάδα, η γυναίκα πρόσεχε τα παιδιά, κόσμος πήγαινε κι ερχόταν με τα χέρια γεμάτα ν' αποθέσουν τα βαρελάκια με το τυρί, το ρύζι, το γάλα, τα παστά. Κι αυτή να δίνει οδηγίες και να φροντίζει. Το σπίτι ήταν κοντά στον Αϊ-Γιώργη. Πόσες φορές δεν τον παρακάλεσε να είναι όλοι καλά. Το κεράκι έμενε πάντα αναμμένο και τα πρόσφορα τα έκανε μόνη της και τα πήγαινε μέσα στην άσπρη, κολαρισμένη πετσέτα. Κι αγαλλίαζε μόλις έβγαινε από την πόρτα της εκκλησίας. Έκανε το καθήκον της. Πίστευε στο Θεό και την Παναγία. Κι όλα απλόχερα της δόθηκαν μέχρι τώρα. Δεν είχε παράπονο...

Δεν μπορούσε να σκεφτεί τίποτε άλλο, παρά μόνο το παρόν. Είχε για οδηγό της τ' άστρα στον ουρανό. Πού και πού χάνονταν μέσα στα σύννεφα, μα η καρδιά της το ήξερε, θα έρχονταν και οι καλές μέρες. Το ταξίδι θα ήταν μακρύ, μα το ήξερε, το ήξερε, όλα θα έφτιαχναν κι ο Παναγιωτάκης θα τους περίμενε.

